

El programa de la fraternitat genera disputes ideològiques

Dc, 7/10/2020 per Catalunya Religió

(Xavi Casanovas -CR) En només dos dies la darrera encíclica del **papa Francesc**, [Fratelli Tutti](#), ha generat polèmiques airades a les xarxes socials. Més que fer una lectura particular de l'encíclica, m'agradaria centrar-me en el perquè d'aquestes disputes ideològiques. Que aquestes tinguin lloc ens diu moltes coses sobre les raons per les quals Francesc ha volgut publicar aquest document, i del lloc que l'Església i el seu pensament ocupen en el nostre imaginari social.

Amb el precedent de [Laudato si'](#) (2015), encíclica que marca clarament un punt d'inflexió en el pensament social cristià incorporant el crit de la terra -justícia ambiental- a l'alçada i en relació amb el crit dels pobres -justícia social-, arriba ara [Fratelli Tutti](#) (2020), un nou document amb un definit caràcter social que funciona com a compendi del conjunt de prediques, al·locucions i "perles" que Francesc ha anat repetint durant el seu pontificat. No deixa de ser una culminació d'allò que des d'[Evangelii Gaudium](#) (2013) -el programa de govern de Francesc- se'ns ha anat repetint: vivim en un sistema econòmic i un model social que està malalt i que genera mort i exclusió. El cristians tenim el deure de transformar-lo.

Una resposta als temps actuals

Les encíclics més socials han tingut la intenció de ser un contrast a les temptacions ideològiques dels cristians en cada època. *Rerum Novarum*, la citadíssima encíclica de **Lleó XIII** sobre les condicions de la classe treballadora, i qui marca l'inici del compendi actual de la doctrina social de l'església, va ser una crítica al liberalisme i al comunisme que batallaven en el terreny polític de finals del segle XIX. L'actual encíclica, *Fratelli Tutti*, és la resposta a les dues derivades més perilloses del model sociopolític d'inicis del segle XXI: el neoliberalisme i el populisme.

En el terreny socioeconòmic, hi trobem una reivindicació del desenvolupament integral de la persona (107), la denúncia de la supeditació de la propietat privada a la seva funció social (120) i una crítica als que esgrimeixen la llibertat de mercat com a solució a tots els nostres problemes (168), entre d'altres. En el terreny polític, Francesc fa una reivindicació de la comunitat arrelada davant la globalització uniformitzadora i rebutja el cosmopolitisme vacu de sentit (36), i una crítica a qui utilitza la noció de poble per a generar divisió i exclusió, al servei del seu projecte personal (159). *Fratelli Tutti* també reivindica estructures supranacionals reformades que facin més democràtic el govern mundial (173), demana la fi de la pena de mort i fa una defensa dels drets humans fonamentals (189). Francesc, fonamentat en una mística i una teologia que veu de les arrels franciscanes, aborda els temes més candents del nostre temps, recuperant el millor del pensament social cristià.

Recuperar el pensament social cristià

Fratelli Tutti ens remet a les propostes del personalisme mounerià que tant van influir a la democràcia cristiana, però també al redistributisme de **G.K.**

Chesterton o de **Dorothy Day** –fundadora dels Catholic Workers–, o a la crítica des de l'antropologia econòmica de **Karl Polanyi** a la societat de mercat.

Iniciatives i moviments tots, de la primera meitat del segle XX. Francesc retroba el pensament social cristià que, malgrat ser present, no ha tingut una reivindicació a nivell polític ni una influència destacable almenys en els darrers cinquanta anys.

Que la seva recepció hagi generat certa estupefacció com diu **Enric Juliana** no ens hauria de sorprendre. L'esquerra anticlerical havia oblidat que en la defensa de la societat front a l'economia i la història tenia en els cristians un aliat per a transformar la societat; la dreta reaccionària, que l'Església en el camp social sempre ha estat clara en denunciar les seves temptacions liberals i la seva claudicació al déu del capital. Ara uns i altres sobreactuen: els de l'esquerra –com **Iñigo Errejón** o **Pedro Sanchez**– amb pretensions triomfalistes, els de la dreta –com **José Ramón Bauzá**– esquinçant-se les vestidures. Però el pensament social cristià no s'ha mogut mai de lloc. Ha estat sempre allà. Com diu el periodista, **Jorge Dioni** qui s'ha mogut és l'eix ideològic.

Francesc assenyala el camí de la pau, el perdó, la memòria, l'obertura, l'arrelament, la política com a servei, l'economia al servei del bé comú i la centralitat dels més vulnerables. Aquí hi tenim un programa polític clar, que va de baix cap a dalt, recuperant la passió per construir comunitat, destinant-hi tots els nostres recursos. Probablement avui, en temps de polarització i simplificació ideològica, el pensament social de l'església té més a aportar que mai. Cal que sigui recuperat i penetri vivament en el nostre teixit social. Ara ens cal doncs reivindicar aquells grups i projectes, llargament menystinguts, que puguin concretar i dur a la pràctica un programa com aquest. El programa de la fraternitat.

Xavi Casanovas és el director del Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia